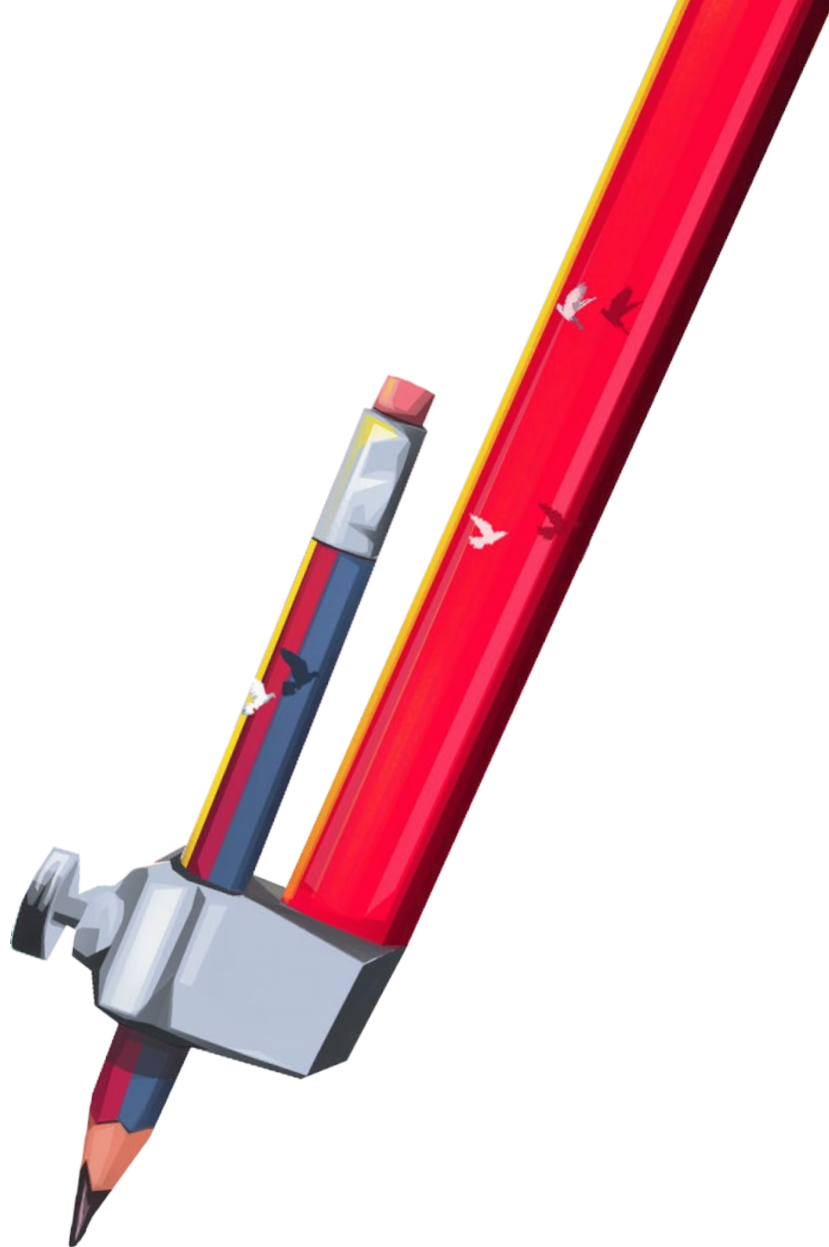

INFORME DE VALORACIÓ DELS RESULTATS DE PISA 2025 AL PAÍS VALENCIÀ.

*Anàlisi dels resultats, factors explicatius i propostes
per a una política educativa valenciana a llarg termini.*

Secretaria de Política Educativa de Comissions Obreres
del País Valencià.

Setembre de 2026.

ÍNDEX

0. OBJECTE, ABAST I CRITERIS DE L'INFORME.....	3
1. LA PRIMERA CONSTATACIÓ: LA CAIGUDA VALENCIANA ÉS EXTRAORDINÀRIA	4
2. LA SÈRIE HISTÒRICA: NO HI HA UNA CAIGUDA LINEAL DES DE 2015.	5
3. EL PROBLEMA NO ÉS NOMÉS QUANT CAU LA MITJANA, SINÓ QUI CAU	7
4. DESIGUALTAT SOCIOECONÒMICA: IMPORTA, PERÒ NO ÉS DEFINITIVA	8
5. ESCOLA PÚBLICA, PRIVADA CONCERTADA I COMPOSICIÓ SOCIAL	9
6. SEGREGACIÓ: LA QÜESTIÓ QUE HI HA SOTA LA COMPARACIÓ DE XARXES	11
7. IMMIGRACIÓ I DIVERSITAT: VARIABLE RELLEVANT, EXPLICACIÓ INSUFICIENT.	12
8. REPETICIÓ: NO ÉS SINÒNIM D'EXIGÈNCIA	13
9. ESFORÇ: CAL RECUPERAR EL CONCEPTE, NO UTILITZAR-LO COM A RETRET MORAL.	14
10. PANTALLES, XARXES SOCIALS, ATENCIÓ I APRENENTATGE	16
11. INTEL·LIGÈNCIA ARTIFICIAL: QUAN L'AJUDA SUBSTITUÏX EL PROCÉS D'APRENDRE	17
12. LA LECTURA COM A PROBLEMA EDUCATIU CENTRAL	18
13. BIBLIOTEQUES ESCOLARS: DE PROJECTE D'INNOVACIÓ A INFRAESTRUCTURA EDUCATIVA ..	19
14. PROFESSORAT I PERSONAL DE SUPORT: PISA IDENTIFICA UN PROBLEMA ESTRUCTURAL ..	20
15. PROA+ I REMA: POLÍTIQUES ÚTILS, PERÒ NO SUBSTITUTIVES DE L'ESTRUCTURA	21
16. RÀTIOS: EL NOMBRE D'ALUMNES NO MESURA LA COMPLEXITAT D'UNA AULA	23
17. INFRAESTRUCTURES: PISA TAMBÉ PARLA DE L'ESPAI FÍSIC	24
18. SUPORT FAMILIAR: UNA VARIABLE QUE HA EMPITJORAT	25
19. VALENCIÀ, FAMÍLIES I COHESIÓ SOCIAL.	26
20. PERSPECTIVA DE GÈNERE: UN PROBLEMA DIFERENT EN CADA COMPETÈNCIA	27
21. ABSENTISME, ASSISTÈNCIA I CLIMA D'AULA	28
22. PISA I LES AVALUACIONS DIAGNÒSTIQUES VALENCIANES	30
23. LA DANA: HIPÒTESI CONTEXTUAL QUE CAL ANALITZAR.	31
24. DAVANT DE L'EXPLICACIÓ «BOTÀNIC + LOMLOE»	32
25. RESPONSABILITAT DE LA GENERALITAT.	33
26. INVERSIÓ: «MAI S'HA INVERTIT TANT» NO ÉS UN INDICADOR SUFICIENT.	34
27. PROPOSTA DE MARC: EXIGÈNCIA AMB EQUITAT.	35
28. LÍNIES PRIORITÀRIES DE POLÍTICA EDUCATIVA.	36
29. UNA LECTURA SISTÈMICA: EVITAR LA «CAUSA ÚNICA»	40
30. CONCLUSIONS	42

0. OBJECTE, ABAST I CRITERIS DE L'INFORME

La publicació, el 8 de setembre de 2026, dels resultats de PISA 2025 ha situat el sistema educatiu valencià davant d'una evidència que no pot ser banalitzada: el rendiment mitjà de l'alumnat de quinze anys presenta una caiguda molt intensa en lectura, matemàtiques i ciències, i situa el País Valencià clarament per davall de les mitjanes espanyola, europea i de l'OCDE.

La gravetat de les dades obliga a evitar dues temptacions igualment poc rigoroses: relativitzar-les perquè PISA no mesura tota l'educació o convertir-les en una prova automàtica de la validesa o del fracàs d'una determinada opció ideològica.

PISA és una avaluació parcial del sistema educatiu, però és una avaluació de gran dimensió, comparable internacionalment i amb una metodologia consolidada. No mesura totes les finalitats de l'educació, però allò que mesura —la capacitat d'aplicar coneixements de lectura, matemàtiques i ciències a situacions que exigixen comprensió, raonament i resolució de problemes— és suficientment important perquè els resultats siguen objecte d'una anàlisi profunda.

PISA 2025 ha tingut les ciències com a domini principal i ha avaluat també matemàtiques, lectura i, com a domini innovador, l'aprenentatge en el món digital. El treball de camp a Espanya es realitzà durant la primavera de 2025. Participaren 29.967 estudiants de 956 centres, representatius d'aproximadament 459.800 joves de quinze anys.

L'objectiu d'este document és construir una valoració detallada des de la Secretaria de Política Educativa de Comissions Obreres del País Valencià, distingint:

1. què mostren efectivament les dades;
2. què podem interpretar raonablement a partir d'elles;
3. què són únicament hipòtesis que necessiten més investigació;
4. quines explicacions polítiques no estan sustentades per l'evidència disponible;
5. i sobre quines variables pot actuar la política educativa valenciana.

Este criteri és especialment important perquè PISA és un estudi observacional. Moltes de les relacions que identifica —pantalles i rendiment, ISEC i rendiment, suport familiar i resultats, titularitat dels centres, repetició— són associacions estadístiques. Per si soles no permeten establir una causalitat directa.

REFERÈNCIES DE CONTRAST

- [INEE – PISA 2025](#) — Portal oficial; domini principal, aplicació i accés a l'Informe espanyol (8-09-2026).
- [OECD – Spain Country Note](#) — Metodologia, mostra espanyola i criteris d'interpretació; PISA 2025 Results, Spain.

1. LA PRIMERA CONSTATACIÓ: LA CAIGUDA VALENCIANA ÉS EXTRAORDINÀRIA

Els resultats del País Valencià en PISA 2025 són:

- 423,52 punts en lectura;
- 434,66 punts en matemàtiques;
- 450,23 punts en ciències.

Respecte de PISA 2022, la variació és:

- -58,24 punts en lectura;
- -38,10 en matemàtiques;
- -32,69 en ciències.

La diferència respecte de la mitjana espanyola de 2025 és aproximadament:

- -27 punts en lectura;
- -22 en matemàtiques;
- -27 en ciències.

Per tant, no ens trobem davant d'una oscil·lació menor.

La primera conclusió de la Secretaria de Política Educativa ha de ser inequívoca:

Els resultats de PISA 2025 representen un senyal d'alarma greu per al sistema educatiu valencià i exigixen una investigació específica de les causes del deteriorament.

La gravetat de la dada, tanmateix, no significa que PISA n'identifique automàticament la causa.

REFERÈNCIES DE CONTRAST

• [INEE – Informe espanyol PISA 2025](#) – Font primària general dels resultats autonòmics.

• [Europa Press, 8-09-2026](#) – Valors no arrodonits del País Valencià: lectura 423,52; matemàtiques 434,66; ciències 450,23; variacions respecte de 2022.

2. LA SÈRIE HISTÒRICA: NO HI HA UNA CAIGUDA LINEAL DES DE 2015

Per a valorar correctament PISA 2025 no és suficient comparar-lo amb l'edició immediatament anterior. Cal observar la sèrie llarga.

Matemàtiques

- 2015: 485
- 2018: 473
- 2022: 473
- 2025: 435

Ciències

- 2015: 494
- 2018: 478
- 2022: 483
- 2025: 450

Lectura

- 2015: 499
- 2018: no valorable per les incidències que afectaren els resultats espanyols de lectura.
- 2022: 482
- 2025: 424 La trajectòria és reveladora.

En matemàtiques hi ha una primera reducció entre 2015 i 2018, estabilitat entre 2018 i 2022, i una caiguda extraordinària entre 2022 i 2025.

En ciències hi ha un descens entre 2015 i 2018, una recuperació parcial en 2022 i una nova caiguda intensa en 2025.

En lectura, la comparació entre 2022 i 2025 mostra un deteriorament extraordinàriament elevat.

Per tant, no és estadísticament correcte descriure el període 2015-2025 com una dècada de deteriorament lineal i continu.

Açò té una conseqüència política important: les dades no permeten explicar PISA 2025 simplement com el resultat acumulatiu i inevitable de les polítiques desenvolupades durant els huit anys anteriors.

Tampoc permeten afirmar el contrari: que aquelles polítiques no tinguen cap responsabilitat.

El que sí que podem afirmar és que la ruptura més intensa de la sèrie es produïx entre PISA 2022 i PISA 2025 i, per tant, qualsevol diagnòstic seriós ha d'intentar explicar què ocorre específicament en eixe període.

REFERÈNCIES DE CONTRAST

- [PISA 2015 – Ministeri](#) – Taula C2.11: País Valencià 499 lectura, 485 matemàtiques, 494 ciències.
- [PISA 2018 – OECD](#) – Resultats regionals: 473 matemàtiques i 478 ciències; lectura amb advertiment metodològic.
- [PISA 2022 – Ministeri](#) – Taula C2.15: País Valencià 482 lectura, 473 matemàtiques, 483 ciències.

3. EL PROBLEMA NO ÉS NOMÉS QUANT CAU LA MITJANA, SINÓ QUI CAU

Una de les aportacions més interessants de les explotacions de les microdades publicades després de PISA és comprovar que la caiguda no es distribuïx necessàriament de manera homogènia entre tot l'alumnat.

Esta és una de les principals millores respecte de la primera versió d'este informe.

La pregunta no pot limitar-se a:

«Quant ha baixat el País Valencià?» Ha de convertir-se en:

«Qui ha baixat, quant ha baixat i en quines condicions socials i educatives?» Cal desagregar, almenys, per:

- nivell socioeconòmic;
- sexe;
- origen migrant;
- titularitat i composició social del centre;
- repetició;
- context de vulnerabilitat;
- i, en la mesura que les dades ho permeten, hàbits digitals.

Les explotacions de les microdades indiquen, a més, que el patró valencià no és idèntic al patró general espanyol. Mentre que a escala estatal la caiguda entre 2022 i 2025 ha afectat especialment l'alumnat socioeconòmicament més afavorit, al País Valencià el deteriorament és molt intens també entre els sectors més desfavorits.

Açò impedis utilitzar mecànicament les conclusions espanyoles per a explicar la realitat valenciana.

REFERÈNCIES DE CONTRAST

- [El País, 12-09-2026](#) — Explotació secundària de microdades: evolució per nivell socioeconòmic, origen, titularitat i xarxes socials.
- [INEE – PISA 2025](#) — Per a contrastar les desagregacions autonòmiques amb les taules de l'Informe espanyol.

4. DESIGUALTAT SOCIOECONÒMICA: IMPORTA, PERÒ NO ÉS DEFINITIVA

PISA utilitza l'índex ESCS/ISEC per a aproximar la situació econòmica, social i cultural de l'alumnat.

A Espanya, el 25 % socioeconòmicament més afavorit supera el 25 % més desafavorit en 71 punts en ciències. La diferència mitjana de l'OCDE és de 85 punts.

L'ISEC explica aproximadament un 9 % de la variació del rendiment científic a Espanya, davant del 12 % de l'OCDE.

És una dada important perquè permet rebutjar dues interpretacions oposades.

La primera seria afirmar que les condicions socials no importen. La segona seria considerar que determinen inevitablement el resultat.

A Espanya, el 13 % de l'alumnat situat en el quartil socioeconòmic inferior aconseguix situar-se en el quartil superior de rendiment científic. PISA els considera alumnat acadèmicament resiliat.

Per tant, l'origen social condiona fortament les oportunitats educatives, però una política educativa de qualitat pot reduir-ne l'impacte.

Aquesta és precisament una de les funcions fonamentals d'un sistema educatiu públic: no reproduir mecànicament les desigualtats d'origen.

REFERÈNCIES DE CONTRAST

- [OECD – Spain Country Note](#) — Apartat “Socio-economic disparities”: bretxa de 71 punts, 9 % de variància explicada i alumnat resiliat.
- [Informe espanyol PISA 2025](#) — País Valencià: rendiment científic 450; 458 després d'ajustar per ISEC. Taula 3.1.b, p. 115.

5. ESCOLA PÚBLICA, PRIVADA CONCERTADA I COMPOSICIÓ SOCIAL

Els resultats bruts de PISA solen mostrar puntuacions superiors en els centres privats —inclosa la concertada— respecte dels públics.

Però la comparació canvia substancialment quan s'introduïx la composició socioeconòmica. En el conjunt d'Espanya, PISA 2025 mostra una diferència bruta favorable a la privada de:

- 24 punts en matemàtiques;
- 23 en ciències;
- 21 en lectura.

Quan es controla únicament l'ISEC individual de l'alumnat, l'avantatge privat en ciències baixa fins a 7 punts. Quan es controla, a més, la composició socioeconòmica del conjunt del centre, la diferència es capgira: la pública queda 4 punts per davant. En la mitjana de l'OCDE l'avantatge ajustat de la pública és de 10 punts, i en la Unió Europea, de 18.

A escala autonòmica, la mateixa explotació situa el País Valencià entre les comunitats on, després de l'ajust social complet, el signe també és favorable a la pública. La interpretació correcta no és *«la pública és intrínsecament millor»*, ni tampoc: *«la titularitat no importa gens»*.

La conclusió més sòlida és: una part molt important de l'avantatge brut atribuït habitualment a la privada s'explica per la composició socioeconòmica diferent de les xarxes.

5.1. Un advertiment essencial

No podem convertir esta evidència en l'argument que la pública necessita menys recursos. Seria una lectura metodològicament equivocada.

L'ajust estadístic respon a una pregunta contrafactual: què passa quan comparem alumnat o centres com si tingueren condicions socioeconòmiques similars? Però la realitat no està ajustada. Els centres continuen escolaritzant poblacions diferents, amb graus de complexitat diferents.

Per això, si per a comparar correctament les xarxes necessitem compensar estadísticament l'ISEC, per a garantir realment la igualtat d'oportunitats necessitem compensar materialment les desigualtats.

La bona resposta relativa de la pública després de l'ajust no justifica retirar recursos. Pot ser, precisament, un indicatiu que la capacitat compensadora dels recursos públics funciona.

REFERÈNCIES DE CONTRAST

- [Informe espanyol PISA 2025](#) — Resultats per titularitat: taula 3.6.b, p. 150.
- [Informe espanyol PISA 2025](#) — Diferència entre pública i privada en ciències i ajust ISEC: taula 3.7, p. 153; -30, -12 i +13 a favor de la pública després del doble ajust.
- [INEE – font oficial](#) — Portal de l'Informe espanyol i taules de dades.

6. SEGREGACIÓ: LA QÜESTIÓ QUE HI HA SOTA LA COMPARACIÓ DE XARXES

La discussió pública-concertada no hauria de centrar-se exclusivament en quin tipus de centre obté uns punts més.

La qüestió fonamental és com es distribuïx la complexitat educativa.

A escala espanyola, les explotacions recents de PISA mostren una presència extraordinàriament superior de l'alumnat socioeconòmicament vulnerable en la xarxa pública.

La investigació acadèmica sobre segregació escolar amb microdades PISA 2022 reforça esta línia: la distribució desigual de l'alumnat d'origen immigrant entre centres públics i concertats explica una part de la segregació i el pes és especialment elevat al País Valencià.

A este respecte, la posició de la Secretaria de Política Educativa és clara: tot centre sostingut amb recursos públics ha de compartir de manera equilibrada la responsabilitat d'escolaritzar la diversitat i la complexitat social.

La política d'admissió, la planificació de la xarxa, la distribució de recursos i l'escolarització sobrevinguda formen part, per tant, de la política educativa de resultats.

REFERÈNCIES DE CONTRAST

- [Guiral i Murillo \(2024\)](#) – PISA 2022: la distribució interxarxes explica el 21,4 % de la segregació de l'alumnat d'origen immigrant al País Valencià; *Revista Internacional de Educación para la Justicia Social*, 13(2), p. 61-76.

7. IMMIGRACIÓ I DIVERSITAT: VARIABLE RELLEVANT, EXPLICACIÓ INSUFICIENT

Un dels riscos previsibles del debat PISA és atribuir el deteriorament a l'increment de l'alumnat migrant.

Les dades obliguen a una anàlisi molt més precisa.

A escala espanyola, l'alumnat migrant de primera generació presenta una bretxa rellevant respecte del nadiu, una part de la qual es reduïx quan es controla el nivell socioeconòmic.

Però les explotacions de les microdades indiquen que l'augment del pes de l'alumnat migrant explica una fracció molt menuda de la davallada global espanyola entre 2022 i 2025.

Això no significa negar les dificultats específiques que poden requerir:

- incorporació tardana;
- desconeixement de les llengües d'aprenentatge;
- interrupcions d'escolarització;
- precarietat econòmica;
- mobilitat;
- o diferències en capital cultural.

Significa diferenciar dos problemes: una cosa és reconèixer que determinats col·lectius necessiten més suport; una altra, és convertir la seua presència en explicació general del deteriorament educatiu.

En el cas valencià, on la proporció d'alumnat estranger és superior a la mitjana estatal, esta situació requereix un pla d'actuació específic.

REFERÈNCIES DE CONTRAST

• [Informe espanyol PISA 2025](#) – Pes d'alumnat d'origen migrant al País Valencià: 27,6 %; apartat 3.4.1, p. 131.

• [Informe espanyol PISA 2025](#) – Rendiment nadiu/migrant: taula 3.4.b, p. 137.

• [Informe espanyol PISA 2025](#) – Bretxa en ciències 45,97 punts; 27,43 després d'ajustar ISEC: taula 3.5.b, p. 142.

8. REPETICIÓ: NO ÉS SINÒNIM D'EXIGÈNCIA

La repetició és un altre dels grans eixos del debat.

PISA i la literatura de l'OCDE mostren persistentment que l'alumnat repetidor presenta rendiments molt inferiors i que els sistemes amb nivells elevats de repetició no són, per això, sistemes de major rendiment.

Açò no permet concloure que augmentar la repetició no siga adequada en cap cas.

Permet concloure que: augmentar la repetició no és una política de millora educativa per si mateixa.

A més, la consideració de la repetició com a mesura excepcional no naix amb la LOMLOE.

La regulació curricular estatal de 2014, durant la vigència de la LOMCE, ja establia que la repetició havia de considerar-se una mesura excepcional després d'esgotar les mesures ordinàries de reforç i suport.

La discussió correcta no és, per tant: «promocionar o repetir».

La pregunta és: quins mecanismes de detecció, reforç, desdoblament, orientació i suport actuen abans que les dificultats acumulades convertisquen la repetició en l'única alternativa?

REFERÈNCIES DE CONTRAST

- [Informe espanyol PISA 2025](#) – Repetició al País Valencià: 28,6 %; diferència entre xarxes: 21,6 punts percentuals; p. 154-155.
- [BOE – Reial decret 1105/2014](#) – Article 22: la repetició ja era definida com a mesura excepcional durant la LOMCE.
- [OECD – PISA 2018, repetició](#) – Associació entre repetició, rendiment i desigualtat socioeconòmica.

9. ESFORÇ: CAL RECUPERAR EL CONCEPTE, NO UTILITZAR-LO COM A RETRET MORAL

El discurs polític actual presenta sovint la «cultura de l'esforç» com a explicació dels resultats.

Les dades PISA introduïxen un matís important.

A Espanya:

- el 68% de l'alumnat afirma que augmenta l'esforç quan el treball es torna difícil;
- la mitjana de l'OCDE és 60%.

A més:

- el 72 % declara curiositat per moltes coses;
- el 43 % planifica sovint o molt sovint com estudiar;
- el 62 % es formula preguntes per comprovar si ha entés el material.

Per tant, PISA no avala una caracterització global de la joventut espanyola com a mancada d'esforç. Però això no significa que l'esforç no siga important. Al contrari.

La irrupció de les pantalles i, especialment, de la IA obliga a recuperar una dimensió més precisa: l'esforç cognitiu.

Aprendre significa:

- mantindre l'atenció;
- llegir textos complexos;
- formular hipòtesis;
- resoldre problemes;
- equivocar-se;
- revisar;
- relacionar informacions;
- argumentar;
- escriure;
- i perseverar.

Per això, la Secretaria de Política Educativa compartix la necessitat d'una educació exigent, però formulant-la d'una manera diferent: **exigència amb equitat**.

I afegix una segona exigència: **cal exigir esforç a l'alumnat, però també exigir a l'Administració les condicions que fan possible eixe esforç**.

REFERÈNCIES DE CONTRAST

- [OECD – Spain Country Note](#) – Actituds davant l'aprenentatge, perseverança, curiositat i autoregulació.
- [Ministeri, 8-09-2026](#) – Síntesi oficial: La perseverança de l'alumnat espanyol és superior a la mitjana de l'OCDE.

10. PANTALLES, XARXES SOCIALS, ATENCIÓ I APRENENTATGE

PISA 2025 incorpora informació molt valuosa sobre l'entorn digital.

A Espanya, l'alumnat declara utilitzar dispositius digitals al centre:

- 1,4 hores diàries de mitjana per a activitats d'aprenentatge;
- 0,7 hores per a activitats d'oci.

El 29 % afirma que els companys es distrauen sovint amb dispositius en la majoria o en totes les classes de ciències.

Després de controlar el perfil socioeconòmic individual i del centre, eixe alumnat obté una diferència associada de 16 punts menys en ciències que qui no declara eixa distracció.

PISA no demostra que la distracció digital cause exactament una pèrdua de 16 punts. Pot haver-hi causalitat bidireccional o variables comunes.

Les explotacions de les microdades sobre xarxes socials apunten igualment a resultats menors entre qui declara usos molt intensius, però presenten limitacions de comparabilitat i taxes elevades de no resposta.

La conclusió educativa ha de fugir de dos simplismes: digitalitzar no és automàticament modernitzar; prohibir no és automàticament educar.

La pregunta útil és: quina tecnologia, per a quina activitat, a quina edat, durant quant de temps i amb quina mediació docent millora l'aprenentatge?

REFERÈNCIES DE CONTRAST

- [OECD – Spain Country Note](#) – Temps de dispositius, distracció digital i associació amb rendiment; apartat “Digital resources”.
- [El País, 12-09-2026](#) – Explotació de microdades sobre xarxes socials; font secundària, amb limitacions de no resposta.

11. INTEL·LIGÈNCIA ARTIFICIAL: QUAN L'AJUDA SUBSTITUÏX EL PROCÉS D'APRENDRE

PISA 2025 és la primera edició desenvolupada en un context d'ús generalitzat de la IA generativa.

A Espanya:

- el 54 % de l'alumnat utilitza xatbots d'IA almenys una vegada per setmana per a ajudar-se a aprendre;
- el 42 % els utilitza per a investigar inicialment un tema;
- el 40 % per a resumir textos que havia de llegir;
- el 33 % per a redactar treballs;
- i només el 8 % declara que pràcticament mai els utilitza per a les tasques examinades.

L'analista principal de PISA, Tue Halgreen, ha formulat el problema d'una manera pedagògicament interessant: els xatbots generalistes poden proporcionar a l'alumnat una experiència «oposada a l'aprenentatge» quan eliminen precisament el procés mental que l'escola intenta desenvolupar.

Halgreen advertix, però, que no es pot concloure que tota IA siga perjudicial. La qüestió és com s'utilitza.

La línia de política educativa que se'n deriva és:

la IA al servei de l'aprenentatge, no en substitució de l'aprenentatge.

Això implica:

- la formació específica del professorat;
- els protocols pedagògics, no només disciplinaris;
- la identificació d'activitats on la IA pot aportar retroalimentació;
- la preservació d'altres activitats sense assistència automàtica;
- la valoració de processos i no únicament productes finals;
- el reforç de la defensa oral, del raonament, de l'escriptura pròpia i de la resolució de problemes;
- i l'ensenyament de la verificació de fonts i de la detecció d'errors.

REFERÈNCIES DE CONTRAST

• [OECD – Spain Country Note](#) – Ús de xatbots d'IA per l'alumnat espanyol; apartat "Digital resources".

• [El País, 13-09-2026](#) – Entrevista a Tue Halgreen: IA, lectura i esforç cognitiu; font interpretativa, no causal.

12. LA LECTURA COM A PROBLEMA EDUCATIU CENTRAL

La lectura presenta la caiguda més intensa al País Valencià: aproximadament 58 punts respecte de la de 2022.

No hauríem d'interpretar-ho únicament com un problema de l'assignatura de Llengua.

La competència lectora és una infraestructura cognitiva.

Permet:

- comprendre un problema matemàtic;
- interpretar una evidència científica;
- comparar informació;
- detectar contradiccions;
- distingir fets i opinions;
- comprendre instruccions;
- interpretar drets i obligacions;
- i formar criteri propi.

La revolució digital i la IA augmenten, no reduïxen, la seua importància.

Quan una màquina pot generar textos plausibles en segons, el valor diferencial de la persona és cada vegada més:

comprendre, contrastar, contextualitzar, verificar i jutjar.

Tue Halgreen advertix que una part de la caiguda internacional afecta especialment les habilitats associades a lectura més sostinguda i que la reducció de la lectura fora de l'escola incrementa la responsabilitat de l'escola en esta matèria.

Això reforça la necessitat d'un pla valencià de competència lectora de llarg termini.

REFERÈNCIES DE CONTRAST

• [Informe espanyol PISA 2025](#) — Resultat valencià en lectura: 423,52/424 i caiguda de 58,24 punts.

• [El País, 13-09-2026](#) — Tue Halgreen sobre lectura sostinguda, IA i aprenentatge.

13. BIBLIOTEQUES ESCOLARS: DE PROJECTE D'INNOVACIÓ A INFRAESTRUCTURA EDUCATIVA

BibliInnova't és una iniciativa positiva.

Promou la transformació de les biblioteques, l'adquisició de fons, el foment lector, la implicació de famílies i de l'alumnat, i l'obertura dels espais bibliotecaris.

La Secretaria de Política Educativa considera, però, que un projecte d'innovació no substitueix una política estructural.

La nostra proposta és incorporar progressivament la figura del bibliotecari o bibliotecària escolar especialitzats:

- com a membre estructural quan la dimensió o la complexitat del centre ho justifique;
- o compartida entre diversos centres d'una mateixa localitat o zona.

Les seues funcions haurien d'incloure:

- la gestió professional de la biblioteca;
- la mediació lectora;
- la coordinació del pla lector;
- la selecció i assessorament bibliogràfic;
- l'alfabetització informacional;
- l'alfabetització digital;
- la verificació de fonts;
- l'ús crític de la IA;
- la coordinació amb professorat;
- el treball amb famílies;
- les activitats intergeneracionals;
- i la connexió amb les biblioteques públiques.

El bibliotecari o la bibliotecària escolar hauria de convertir-se en l'agent professional que vertebré transversalment la política de lectura, informació i cultura del centre.

REFERÈNCIES DE CONTRAST

- [DOGV – BibliInnova't](#) – Resolució de 30-10-2024; objectius de transformació, fons i dinamització de biblioteques escolars.

14. PROFESSORAT I PERSONAL DE SUPORT: PISA IDENTIFICA UN PROBLEMA ESTRUCTURAL

A escala espanyola, l'any 2025:

- el 49 % de l'alumnat es troba en centres on la direcció considera que la falta de professorat perjudica, almenys en certa mesura, l'ensenyament;
- l'any 2022 era el 41 %;
- el 72 % es troba en centres on s'identifica una insuficiència de personal auxiliar o de suport.

És una de les dades més rellevants de PISA perquè situa el problema fora de qualsevol explicació basada exclusivament en comportaments individuals.

Si l'alumnat és més divers i els centres assumixen:

- les necessitats educatives especials;
- les dificultats específiques d'aprenentatge;
- la incorporació tardana;
- la diversitat lingüística;
- els problemes socials;
- la salut mental;
- l'absentisme;
- i la vulnerabilitat, les plantilles no poden continuar definint-se principalment a partir del nombre d'alumnes.

Necessitem plantilles ponderades per complexitat.

REFERÈNCIES DE CONTRAST

• [OECD – Spain Country Note](#) – Manca percebuda de professorat i personal de suport; apartat “Perceived shortages of human and material resources”.

• [Informe espanyol PISA 2025](#) – Recursos humans i materials per comunitats, capítol 5.

15. PROA+ I REMA: POLÍTIQUES ÚTILS, PERÒ NO SUBSTITUTIVES DE L'ESTRUCTURA

És correcte valorar positivament el programa PROA+.

El problema apareix quan es presenta com si fora una política creada i finançada essencialment per la Generalitat o com una substitució de la dotació estructural.

PROA+ 24-28 és un programa de cooperació territorial finançat pel Ministeri d'Educació i la Unió Europea mitjançant el FSE+, gestionat per les administracions autonòmiques.

La mateixa Generalitat ho reconeix expressament.

L'any 2026 participen:

- 264 centres públics;
- i 20 concertats.

La dotació anunciada és de 11.297.496,26 euros:

- 10.524.578,29 euros per a centres públics;
- i 772.917,97 euros per a concertats.

Els centres han de presentar almenys un 30 % d'alumnat vulnerable o complir altres criteris territorials o socials de complexitat.

La normativa autonòmica assenyala, a més, que les hores de professorat tenen caràcter finalista.

Per tant, és legítim que la Generalitat valore la gestió de PROA+, però no és rigorós presentar-lo com una iniciativa pròpia de finançament autonòmic.

I la qüestió principal continua oberta: què passa quan s'acaba un programa temporal si la necessitat educativa és permanent? La nostra resposta és que no es poden combatre problemes estructurals exclusivament amb recursos conjunturals.

REFERÈNCIES DE CONTRAST

• [Generalitat – PROA+ 2026](#) – 284 centres: 264 públics i 20 concertats; 11.297.496,26 €; finançament Ministeri + FSE+.

• [Ministeri – avaluació PROA+](#) – 5-06-2026: millora de titulació i absentisme; necessitat de consolidar línies i recursos.

• [DOGV – PROA+ 24-28](#) – Resolució 30-05-2025: caràcter finalista de les hores i finançament del programa.

• [Generalitat – REMA](#) – Convocatòria REMA per a centres públics 2025-2026.

16. RÀTIOS: EL NOMBRE D'ALUMNES NO MESURA LA COMPLEXITAT D'UNA AULA

Dos grups de 25 alumnes poden requerir recursos radicalment diferents.

Una política moderna de ràtios ha d'incorporar ponderacions per:

- l'alumnat amb necessitats educatives especials;
- l'alumnat amb NESE;
- la incorporació tardana;
- el desconeixement lingüístic;
- la vulnerabilitat socioeconòmica;
- la complexitat conductual;
- i les necessitats de suport intensiu.

Per això, proposem evolucionar d'una ràtio màxima uniforme a una ràtio adaptativa segons la complexitat real del grup. A més complexitat:

- menys alumnat per grup;
- més codocència;
- més desdoblaments;
- més orientació;
- i més professionals de suport.

No és una política contrària a l'exigència.

És una política que fa possible exigir amb eficàcia.

REFERÈNCIES DE CONTRAST

• [OECD – PISA 2025](#) – La ràtio i la grandària de la classe formen part dels indicadors regionals de recursos, l'ús d'una ràtio ponderada per complexitat és una proposta pròpia de la Secretaria.

• [PROA+ – criteris de vulnerabilitat](#) – Exemple de política que ja pondera la vulnerabilitat per a orientar recursos.

17. INFRAESTRUCTURES: PISA TAMBÉ PARLA DE L'ESPAI FÍSIC

Una dada sovint ignorada de PISA 2025 és que, a Espanya:

- el 26 % de l'alumnat està en centres on la direcció considera que la falta de materials educatius dificulta l'ensenyament;
- i el 44 % està en centres on la infraestructura física —edificis, climatització, il·luminació, acústica, etc.— perjudica, almenys en certa mesura, l'ensenyament.

L'any 2022 les xifres eren del 20 % i del 34 %.

Açò reforça una reivindicació que no sempre apareix en les discussions sobre rendiment. La infraestructura és política educativa.

Cal un pla que aborde:

- l'eliminació de prefabricades cronificades;
- la climatització;
- el confort tèrmic;
- l'acústica;
- la ventilació;
- la llum;
- l'accessibilitat;
- les biblioteques;
- els laboratoris;
- els espais inclusius;
- i els patis.

No es pot exigir concentració en aules on les condicions físiques dificulten fer-ho.

REFERÈNCIES DE CONTRAST

• [OECD – Spain Country Note](#) – 26 % manca de materials i 44 % problemes d'infraestructura física; comparació amb 2022.

• [Informe espanyol PISA 2025](#) – Anàlisi autonòmica de recursos materials i infraestructura, capítol 5, entorn p. 257-260.

18. SUPORT FAMILIAR: UNA VARIABLE QUE HA EMPITJORAT

PISA observa també una reducció generalitzada del suport familiar declarat.

A Espanya:

- el 69 % afirma que els progenitors o tutors li pregunten almenys setmanalment què ha fet a l'escola; l'any 2022 era el 77%;
- i el 50 % manté converses setmanals sobre problemes que puga tindre al centre; en 2022 era el 60 %.

Això no justifica traslladar la responsabilitat educativa a les famílies.

Sí que reforça la necessitat de polítiques de relació escola-família, especialment en entorns on les barreres lingüístiques, culturals, laborals o socioeconòmiques dificulten eixa participació.

REFERÈNCIES DE CONTRAST

- [OECD – Spain Country Note](#) – Suport familiar: preguntes sobre activitat escolar i problemes del centre; comparació 2022-2025.
- [Informe espanyol PISA 2025](#) – Indicadors autonòmics de suport familiar, capítol 5.

19. VALENCIÀ, FAMÍLIES I COHESIÓ SOCIAL

La llengua minoritzada no pot quedar fora d'una política d'equitat.

El coneixement de les llengües oficials amplia:

- la participació;
- l'accés cultural;
- les xarxes comunitàries;
- les oportunitats educatives;
- i la cohesió social.

El valencià necessita una política que transcendisca l'horari estrictament escolar. Per això proposem:

- el reforç de la competència efectiva;
- les activitats comunitàries;
- la lectura en valencià;
- la participació de les famílies;
- els programes intergeneracionals amb iaies, iaies i altres familiars;
- la coordinació amb biblioteques, ajuntaments i entitats;
- i els cursos gratuïts d'alfabetització i valencià dirigits a mares, pares i familiars d'alumnat migrant.

La incorporació lingüística de les famílies pot reforçar simultàniament la inclusió, la participació educativa i l'ús social del valencià.

REFERÈNCIES DE CONTRAST

• [BOE – Estatut d'Autonomia](#) – Article 6: valencià com a llengua pròpia i oficial; base jurídica general de la política lingüística.

• [Nota metodològica](#) – Les mesures proposades en este apartat són línies pròpies de política educativa de la Secretaria; no són conclusions causals de PISA.

20. PERSPECTIVA DE GÈNERE: UN PROBLEMA DIFERENT EN CADA COMPETÈNCIA

PISA mostra a Espanya una bretxa clara:

- les xiques obtenen aproximadament 26 punts més en lectura;
- els xics, aproximadament 14 punts més en matemàtiques;
- i en ciències les diferències mitjanes pràcticament desapareixen.

Entre 2022 i 2025, la caiguda també presenta patrons diferents per sexe.

Açò indica que no hi ha un únic «problema de rendiment».

Les polítiques haurien d'abordar:

- la competència lectora i els hàbits de lectura especialment entre els xics;
- la confiança, les expectatives i la participació femenina en matemàtiques i en STEM (*Science, Technology, Engineering and Mathematics*);
- i els estereotips socials que condicionen les trajectòries formatives.

REFERÈNCIES DE CONTRAST

• [Informe espanyol PISA 2025](#) — País Valencià per sexe: ciències 451/449; lectura 436/412; matemàtiques 428/442; taula 3.2.b, p. 121-122.

• [INEE – font oficial](#) — Portal de l'Informe espanyol PISA 2025.

21. ABSENTISME, ASSISTÈNCIA I CLIMA D'AULA

PISA 2025 mostra també problemes d'assistència.

A Espanya, en les dues setmanes anteriors a la prova:

- el 34% afirma haver faltat almenys un dia complet;
- el 34% haver-se saltat almenys una classe;
- i el 45% haver arribat tard almenys una vegada.

No hem d'anomenar estes dades «absentisme crònic»: PISA no mesura exactament això.

Però sí que indiquen que la presència efectiva al centre és una variable que necessita atenció.

Igualment, el 39% de l'alumnat espanyol afirma que el soroll i el desordre interrompen la major part o totes les classes de ciències.

El clima d'aprenentatge forma part de la qualitat educativa i requereix:

- recursos;
- un professorat suficient;
- la convivència;
- el suport socioeducatiu;
- el lideratge pedagògic;
- la participació.

REFERÈNCIES DE CONTRAST

• [OECD – Spain Country Note](#) – Absències, retards i clima disciplinari; recordatori que l'indicador no equival a absentisme crònic.

• [Informe espanyol PISA 2025](#) – País Valencià: 52,8 % declara alguna absència de classe o dia complet en les dues setmanes anteriors; p. 336.

ALTRES REFERÈNCIES

L'**índex de curiositat** és dels més baixos de l'Estat i menor en xics que en xiques. El 4t més baix de l'estat amb un 19 % de repercussió en el rendiment en ciències front al 25 % d'OCDE i el 28 % de la UE. (Referència a la pag.170)

La repercussió en el resultat en ciències respecte a l'**índex de perseverança** és del 15 % front al 23 % de l'OCDE i el 28 % de la UE. (Referència a la pag.187)

La repercussió en el resultat en ciències respecte a l'**índex del gaudí** amb l'aprenentatge és del 19 % davant del 27 % de la OCDE i el 29 % de la UE. (Referència a la pag.197)

La repercussió en el resultat en ciències respecte a l'**índex de capacitat d'adaptació cognitiva** és del 12 % front al 22 % de la OCDE i el 25 % de la UE. (Referència a la pag. 211)

Altres aspectes que es valoren són l'**autoregulació**, la **capacitat de marcar-se objectius**, les **creences respecte als fonaments de la ciència** i la **motivació instrumental**.

L'**entorn**, els **recursos dels centres**, l'**ús del recursos digitals**, l'**ús de la Intel·ligència Artificial generativa**, o la repercussió en funció dels **casos d'assetjament entre iguals**.

22. PISA I LES AVALUACIONS DIAGNÒSTIQUES VALENCIANES

La Generalitat disposa d'una font d'informació que no podem ignorar: les seues pròpies avaluacions diagnòstiques.

L'Avaluació del curs 2023-2024 va arribar aproximadament a cent mil alumnes de 4t de Primària i 2n d'ESO de més de 1.700 centres.

La Conselleria va facilitar resultats individualitzats als centres el gener de 2025 i va presentar posteriorment els resultats agregats com a globalment satisfactoris.

PISA i la diagnòstica no són directament comparables:

- perquè tenen edats o cursos diferents;
- pel caràcter mostral *versus* el censal;
- pels marcs d'avaluació diferents;
- perquè PISA està més orientada a l'aplicació competencial en situacions noves;
- i perquè la diagnòstica està més vinculada al desenvolupament curricular valencià.

Però precisament per això la comparació qualitativa és útil.

La seqüència que la Conselleria d'Educació hauria d'estudiar és:

Diagnòstica 2023-2024 → Diagnòstica 2024-2025 → PISA 2025.

A data d'avui encara està pendent la publicació íntegra i contextualitzada dels resultats agregats de l'Avaluació de Diagnòstic 2024-2025.

Si mostra un deteriorament similar, reforçarà la hipòtesi d'un problema sistèmic.

Si no, caldrà explicar per què dues avaluacions contemporànies produeixen senyals diferents.

REFERÈNCIES DE CONTRAST

- [Generalitat – Avaluació educativa](#) – Portal oficial; documentació de l'Avaluació de Diagnòstic 2024-2025 i absència, a data de revisió, d'un informe agregat equivalent.
- [Generalitat – Instruccions 2024-2025](#) – Prova censal de 4t de Primària i 2n d'ESO; competències i qüestionari de context.
- [Europa Press, 22-05-2025](#) – Presentació pública de resultats agregats de la diagnòstica 2023-2024.

23. LA DANA: HIPÒTESI CONTEXTUAL QUE CAL ANALITZAR

La DANA del 29 d'octubre de 2024 es produí aproximadament mig any abans de l'aplicació de PISA.

L'impacte educatiu va incloure, segons els territoris:

- les interrupcions de les classes;
- els centres afectats;
- els trasllats;
- les dificultats de mobilitat;
- la pèrdua de materials;
- les afectacions familiars;
- i una situació emocional extraordinària.

No disposem, però, d'una anàlisi pública que permeta calcular l'efecte d'estes circumstàncies sobre PISA.

Per tant, no podem atribuir punts PISA a la DANA.

Però tampoc és metodològicament acceptable descartar-ne qualsevol efecte sense estudiar-lo.

La Generalitat i l'INEE haurien de facilitar, respectant l'anonimat:

- el nombre de centres de la mostra situats en els municipis afectats;
- el nombre d'alumnes;
- els pesos mostrals;
- i la comparació agregada amb centres no afectats.

La formulació correcta és: factor contextual plausible pendent de quantificació.

REFERÈNCIES DE CONTRAST

- [Generalitat – efectes educatius de la DANA](#) – Paiporta: centres sense reobrir, reubicacions, prefabricades i retorn progressiu a classe, 3-12-2024.
- [PISA 2025 – mostra valenciana](#) – 2.137 estudiants de 15 anys i 54 centres; proves abril-maig de 2025.

24. DAVANT DE L'EXPLICACIÓ «BOTÀNIC + LOMLOE»

La Conselleria ha vinculat públicament els resultats de PISA 2025 al model educatiu desenvolupat durant els governs del Botànic i a la LOMLOE, argumentant que l'alumnat examinat havia cursat gran part de la seua escolarització durant aquell període.

És legítim analitzar l'impacte de qualsevol reforma.

El problema és convertir una coincidència temporal en una causalitat demostrada.

Hi ha almenys tres objeccions.

Primera: la sèrie valenciana no mostra un deteriorament continu entre el 2015 i el 2025. El gran trencament apareix entre 2022 i 2025.

Segona: la LOMLOE és comuna a totes les comunitats autònomes, mentre els resultats territorials són molt diferents.

Per tant, la llei estatal pot formar part del context, però és insuficient per explicar la magnitud específica de la caiguda valenciana.

Tercera: la mateixa OCDE advertix contra explicacions centrades exclusivament en reformes nacionals recents quan el deteriorament presenta components internacionals compartits.

Tue Halgreen ho expressa clarament en l'entrevista publicada el 13 de setembre.

Això tampoc exonera la política valenciana.

Al contrari: si hi ha fenòmens globals, cada administració ha d'identificar com afecten el seu sistema i què pot fer per a contrarestar-los.

REFERÈNCIES DE CONTRAST

- [Conselleria – argumentari PISA](#) – Europa Press, 8-09-2026: atribució al Botànic/LOMLOE i mesures de reforç.
- [Consell – declaracions institucionals](#) – Vinculació pública dels resultats a la LOMLOE i al Botànic.
- [Tue Halgreen – El País](#) – Entrevista 13-09-2026: prudència davant explicacions simples i necessitat d'anàlisi pròpia.

25. RESPONSABILITAT DE LA GENERALITAT

L'article 53 de l'Estatut d'Autonomia estableix que correspon a la Generalitat la regulació i l'administració de l'ensenyament en tota la seua extensió, sense perjuí de les competències constitucionals i orgàniques de l'Estat i de l'Alta Inspecció.

Per tant, la distribució competencial obliga les dues administracions.

L'Estat assumix:

- la legislació bàsica;
- l'ordenació general;
- les titulacions;
- els programes de cooperació;
- les beques;
- l'alta inspecció;
- i les altres competències constitucionals.

Però la Generalitat disposa d'un ampli marge sobre:

- la planificació de la xarxa;
- les plantilles;
- la distribució territorial de recursos;
- les infraestructures;
- l'admissió;
- el desenvolupament curricular;
- l'orientació;
- els programes propis;
- la formació docent;
- la inspecció;
- la política lingüística;
- i l'organització de centres.

Per això, la Generalitat no pot reclamar autonomia per a definir la política educativa i externalitzar simultàniament la responsabilitat sobre els resultats del sistema que administra.

REFERÈNCIES DE CONTRAST

• [BOE – Estatut d'Autonomia](#) – Article 53.1: competència de la Generalitat sobre regulació i administració de l'ensenyament, amb els límits constitucionals i orgànics estatals.

• [BOE – edició actualitzada](#) – Edició permanentment actualitzada de l'Estatut.

26. INVERSIÓ: «MAI S'HA INVERTIT TANT» NO ÉS UN INDICADOR SUFICIENT

La discussió pressupostària necessita molta més precisió.

Una xifra nominal absoluta augmenta quasi necessàriament amb:

- la inflació;
- els salaris;
- l'augment de població;
- els increments de costos;
- l'ampliació de serveis.

Per a valorar l'esforç real necessitem distingir entre:

1. el pressupost inicial;
2. el pressupost definitiu;
3. l'execució;
4. els euros corrents;
5. els euros constants;
6. el percentatge del PIB valencià;
7. la despesa per alumne;
8. la despesa no universitària;
9. la despesa de la xarxa pública;
10. els concerts i transferències;
11. el personal;
12. les infraestructures;
13. la inclusió i l'orientació.

La pregunta de política educativa no és només «*quant gastem?*», sinó:

«quant, en termes reals, en què, en quina xarxa, per a quin alumnat i amb quin resultat?»

REFERÈNCIES DE CONTRAST

• [Ministeri – Gasto público en educación](#) – Sèries oficials, metodologia i resultats anuals; base per a distingir pressupost, execució, despesa per alumne i transferències.

• [Ministeri – resultats definitius 2023](#) – Dades definitives de despesa pública, publicades 24-10-2025.

27. PROPOSTA DE MARC: EXIGÈNCIA AMB EQUITAT

Del conjunt de l'evidència, emergeix una idea que pot articular la política educativa de la Secretaria: **EXIGÈNCIA AMB EQUITAT**

No proposem:

- menys exigència;
- la promoció automàtica;
- l'absència d'avaluació;
- la renúncia a l'esforç.

Proposem:

expectatives altes per a tot l'alumnat i recursos diferenciats segons la necessitat.

Tractar igual situacions diferents no genera igualtat.

La política educativa ha de compensar les condicions de partida per a poder exigir objectius comuns.

REFERÈNCIES DE CONTRAST

- [OECD – Spain Country Note](#) – Equitat, ISEC i actituds davant l'aprenentatge; suport empíric al marc "exigència amb equitat".

28. LÍNIES PRIORITÀRIES DE POLÍTICA EDUCATIVA

28.1. Acord valencià per l'educació

REFERÈNCIES DE CONTRAST

- [OECD – PISA 2025](#) – Comparació internacional i necessitat d'estabilitat/continuitat com a objecte de l'annex 2.

La inestabilitat legislativa i política dificulta els projectes de llarga durada.

Una generació necessita més temps per a completar l'escolarització que una legislatura.

Proposem un acord valencià per a l'educació amb horitzó de 15-20 anys, amb la participació de:

- les forces polítiques;
- els sindicats;
- la comunitat educativa;
- les universitats;
- les famílies;
- les administracions locals;
- els agents socials.

No per a congelar qualsevol canvi, sinó per a estabilitzar un sòl compartit:

- l'escola pública;
- la inclusió;
- l'equitat;
- les plantilles;
- la lectura;
- les matemàtiques;
- les ciències;
- les llengües;
- les infraestructures;
- la digitalització crítica;
- la coeducació;
- la convivència;
- la participació democràtica.

28.2. Ràtios adaptatives

REFERÈNCIES DE CONTRAST

- [OECD – recursos](#) – Indicadors de ràtio i grandària de classe; la ponderació per complexitat és proposta pròpia.

Reducció estructural de ràtios amb ponderació segons complexitat.

28.3. Plantilles multidisciplinàries estructurals

REFERÈNCIES DE CONTRAST

- [OECD – Spain Country Note](#) – Manca percebuda de professorat i personal de suport.

El professorat, l'orientació, els i les professionals de PT i d'AL, el personal educador, l'equip d'intervenció social, els bibliotecaris i les bibliotecàries escolars i altres perfils segons la necessitat

28.4. Pla valencià de competència lectora

REFERÈNCIES DE CONTRAST

- [DOGV – BibliInnova't](#) – Programa valencià existent sobre biblioteques escolars.

Des de l'Educació Infantil fins a la postobligatòria, amb les biblioteques escolars, els professionals especialitzats, les famílies i la xarxa pública de biblioteques.

28.5. Matemàtiques i ciències

REFERÈNCIES DE CONTRAST

- [OECD – PISA 2025](#) – Resultats i nivells de competència en matemàtiques i ciències.

Reforç precoç, metodologies que combinen la comprensió conceptual i la pràctica, els laboratoris, la resolució de problemes i la formació docent.

28.6. Política digital i IA

REFERÈNCIES DE CONTRAST

- [OECD – Spain Country Note](#) – Ús de dispositius i IA; associacions amb l'aprenentatge.

No més digitalització per inèrcia.

Avaluació pedagògica de l'impacte de cada tecnologia.

La IA com a eina d'aprenentatge, no com a substitució del procés cognitiu.

28.7. Infraestructures educatives

REFERÈNCIES DE CONTRAST

- [OECD – Spain Country Note](#) – Infraestructura física i materials.

Pla plurianual amb l'eliminació de les aules prefabricades cronificades i criteris de climatització, acústica, ventilació, laboratoris i biblioteques.

28.8. Política lingüística inclusiva

REFERÈNCIES DE CONTRAST

- [BOE – Estatut d'Autonomia](#) – Article 6: valencià com a llengua pròpia i oficial; proposta concreta de la Secretaria.

Protecció del valencià com a llengua minoritzada i extensió del seu ús social, incloent-hi les famílies i la població nouvinguda.

28.9. Política contra la segregació

REFERÈNCIES DE CONTRAST

- [Guiral i Murillo \(2024\)](#) – Segregació interxarxes al País Valencià amb microdades PISA 2022.

Mecanismes d'admissió i planificació que distribuïsquen de manera equilibrada la complexitat entre tots els centres sostinguts amb fons públics.

28.10. Recursos segons complexitat

REFERÈNCIES DE CONTRAST

- [PROA+ 2026 – Generalitat](#) – Criteris de vulnerabilitat com a precedent d'assignació diferenciada de recursos.

El finançament i les plantilles han d'incorporar un índex de complexitat educativa.

28.11. Transparència

REFERÈNCIES DE CONTRAST

- [Generalitat – Avaluació educativa](#) – Portal oficial de resultats i documentació d'avaluació.

Publicació anual de:

- les proves diagnòstiques;
- l'ISEC;
- els resultats;
- la repetició;
- l'absentisme;
- la composició;
- els recursos;
- les ràtios;
- les plantilles;
- la inversió;
- la titularitat.

REFERÈNCIES DE CONTRAST

- [OECD – PISA 2025 Volume I](#) – Marc comparat sobre rendiment, equitat, professorat, recursos, vida escolar i polítiques.
- [Ministeri – avaluació PROA+](#) – Evidència sobre suport sostingut en contextos vulnerables.

29. UNA LECTURA SISTÈMICA: EVITAR LA «CAUSA ÚNICA»

PISA 2025 no proporciona evidència per a atribuir la caiguda valenciana a una única variable.

Podem ordenar els possibles factors en cinc nivells:

Factors individuals

- la lectura;
- l'esforç cognitiu;
- l'assistència;
- els hàbits digitals;
- la repetició.

Factors familiars i socials

- l'ISEC;
- el capital cultural;
- el suport familiar;
- la vulnerabilitat;
- la migració.

Factors de centre

- la composició;
- la segregació;
- el professorat;
- el personal de suport;
- les ràtios;
- els recursos;
- la infraestructura;
- el clima.

Factors sistèmics

- el currículum;
- l'admissió;
- el finançament;
- la formació docent;
- la política lingüística;
- l'avaluació;
- l'estabilitat.

Factors contextuals excepcionals

- la pandèmia;
- la revolució digital;
- la IA;
- al País Valencià, la DANA.

La qüestió no és triar-ne un, sinó estudiar com interactuen.

REFERÈNCIES DE CONTRAST

- [OECD – PISA 2025 Volume I](#) – PISA analitza simultàniament característiques de l'alumnat, context social, recursos, clima, tecnologia i resultats; base per a una lectura sistèmica.

30. CONCLUSIONS

Els resultats PISA 2025 del País Valencià són greus.

Negar-ho seria irresponsable.

Però utilitzar-los com a demostració automàtica d'una explicació política predeterminada també ho seria.

L'evidència disponible permet afirmar que:

1. La caiguda valenciana entre 2022 i 2025 és extraordinàriament intensa.
2. No respon a una trajectòria lineal de deteriorament des de 2015.
3. Les condicions socioeconòmiques condicionen els resultats, però no els determinen inexorablement.
4. Les diferències brutes entre l'escola pública i la privada estan fortament afectades per la composició social.
5. La segregació i la distribució desigual de la complexitat han de formar part central de qualsevol diagnòstic.
6. La repetició no és equivalent a exigència ni garantix un major aprenentatge.
7. L'esforç és imprescindible, però ha d'entendre's com a esforç cognitiu i anar acompanyat d'equitat.
8. Les pantalles i la IA presenten riscos reals quan substituïxen l'atenció i el procés d'aprenentatge, però les dades no avalen una demonització indiscriminada de la tecnologia.
9. La competència lectora es convertix en una prioritat encara més decisiva en l'era de la intel·ligència artificial.
10. Les mancances de professorat, de personal de suport i d'infraestructures són variables educatives, no qüestions perifèriques.
11. El programa PROA+ és útil, però el sistema no pot descansar en recursos temporals i finalistes per atendre problemes permanents.
12. La Generalitat disposa de competències àmplies per a actuar i no pot reduir l'explicació dels resultats a decisions estatals.
13. Falta encara informació fonamental: especialment els resultats agregats de l'Avaluació de Diagnòstic 2024-2025 i determinades desagregacions valencianes de PISA.

La Secretaria de Política Educativa de Comissions Obreres del País Valencià considera, per tant, que la resposta no pot consistir en una altra reforma conjuntural ni en una nova confrontació partidista.

Necessitem una política educativa pensada per a una generació.

Una política basada en: l'exigència amb equitat; unes ràtios adaptades; unes plantilles estables; uns professionals especialitzats; uns centres dignes; la lectura profunda; les matemàtiques i les ciències; l'ús crític de la tecnologia; el valencià i la cohesió social; la lluita contra la segregació; uns recursos segons la necessitat; l'avaluació; la transparència; i la continuïtat institucional.

L'objectiu final de la política educativa no pot ser simplement millorar una posició en l'Informe PISA. Este només és un indicador. El vertader objectiu és formar persones capaces de comprendre, de pensar, d'argumentar, de crear, de conviure, de participar i de decidir lliurement. Una societat democràtica necessita una ciutadania amb criteri propi. I eixa és, en última instància, la mesura més exigent de la qualitat d'un sistema educatiu.

Secretaria de Política Educativa
Confederació Sindical de les Comissions Obreres del País Valencià